

Sonkajärven kunta
Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2017

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Sonkajärven kunnanvaltuusto on päätöksellään 19.6.2017 § 26 valinnut toimikaudekseen 1.6.2017-31.5.2021 tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa Kuntalain 84 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan sidonnaisuusilmoituksia sekä saattaa ilmoitukset edelleen valtuuston tiedoksi.

Sonkajärven kunnanvaltuusto on päätöksellään 19.6.2017 § 26 valinnut tarkastuslautakuntaan jäsenet ja varajäsenet seuraavasti:

jäsen

Kalevi Tuovinen
Eila Leskinen
Ester Halonen
Tarja Pirkkalainen
Kari Vornanen

varajäsen

Kalle Kauppinen
Anneli Suutarinen
Maija Vainikainen
Laura Huttunen
Seppo Kainulainen

Kunnanvaltuusto valitsi puheenjohtajaksi Tarja Pirkkalaisen ja varapuheenjohtajaksi Ester Halosen.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut HT - ja JHT - tilintarkastaja Pentti Tanskanen ja avustavana tarkastajana Eija Susitaival. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Pentti Tanskanen.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2016 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut seitsemän kertaa.

Lautakunta on tavannut kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja teknisen lautakunnan puheenjohtajat sekä kuullut johtavia viranhaltijoita kunnan elinkeino- ja muista ajankohtaisista kunnan ja kuntakonsernin asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Lautakunta on kuullut nuorisotyön, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, työllisyysasioiden ja ruokapalvelun vastuuhenkilöitä. Lisäksi lautakunnan kuultavana on ollut tekninen johtaja, Sonkakoti Oy:n toimitusjohtaja, Sukevan alueen aluesihteerin ja ammattijärjestöjen edustajat. Tarkastuslautakunta

on tehnyt tutustumisvierailun Sukevalle. Arvioinnin pohjana ovat lisäksi olleet jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2017 talousarvioon, hallintoelinten päätöksiin, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä henkilöstökertomukseen.

Tarkastuslautakunta on saanut selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

Tarkastuslautakunta totesi lautakunnan jäsenten ja varajäsenten seuraavat esteellisyydet:

-Ester Halonen; sivistyslautakunnan alaiset asiat 1.1.-31.5.2017 väliseltä ajalta puheenjohtajuuden perusteella

-Tarja Pirkkalainen; Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän hallitus, jäsenyyden perusteella ja Ylä-Savon Vesi Oy:n hallitus, jäsenyyden perusteella

-Kari Vornanen; Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n hallitus; jäsenyyden perusteella

-Seppo Kainulainen; teknisen lautakunnan alaiset asiat varajäsenyyden perusteella ja Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän ympäristölautakunta, jäsenyyden perusteella.

2 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on 22.5.2017 § 16 merkinnyt vuoden 2016 arviointikertomuksen tiedoksi.

Arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta esitti havaintoinaan mm., että

-konserni muodostamiseen ja konserniohjeen edellyttämään raportointiin kiinnitettävä huomiota,

-katujen PTS- ja peruskorjaussuunnittelu on kilpailuttamatta rajallisista investointimahdollisuuksista johtuen,

-selvitettävä yhteistyön mahdollisuuksia rakennusvalvonnassa ja vesihuoltolaitoksen toiminnassa toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseksi,

-kiinnitettävä huomiota vuotovesisuunnitelmien tekemiseen ja rahoituksen turvaamiseen, seurantajärjestelmän kehittämiseen sekä verkoston ja kaava-alueen kartoittamiseen,

-tarkastuslautakunta edellyttää edelleen, että teknisen toimen henkilöstö ja luottamushenkilöt hankkivat täydennyskoulutusta hankintalainsäädännön tuntemiseksi ja sen tulkitsemiseksi hankintaprosessin eri vaiheissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

-Aluekehityssätiö on liitetty konserniin vuonna 2017, mutta konserniyhteisöjen raportoinnissa on edelleen puutteita,

-katujen PTS- ja peruskorjaussuunnittelu on edelleen toteuttamatta,

-yhteistyömahdollisuuksia muiden kuntien kanssa teknisen toimen osalta ei ole vielä selvitetty,

-Hule-vesien suunnitelmien laadinta on kesken, joka tulee saattaa päätökseen esimerkiksi alan opinnäytetyönä,

Tarkastuslautakunta esittää, että hankintalainsäädäntö-koulutus toteutetaan niin, että siihen osallistuvat kaikki luottamushenkilöt ja johtavat viranhaltijat.

3 Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

3.1. Kuntastrategia 2017-2021

Sonkajärven kuntastrategian 2017-2021 tahtotilana on , että Sonkajärvi on ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö. Kuntastrategiassa on esitetty tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit jokaiselle menestystekijälle ja ne ovat kaikkia toimielimiä ja tulosalueita sitovia.

Tavoitteita on asetettu elinkeinoelämän kehittämiseen, asumiseen ja ympäristöön, terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, seutukunnalliseen yhteistyöhön/verkostokunnan rakentamiseen, tasapainoiseen kuntatalouteen sekä osaavaan ja motivoituneeseen henkilöstöön.

Vaikka uusi kuntastrategia on tullut voimaan 1.1.2017, ovat toimielimet ja tulosalueet voineet esittää jo vuoden 2017 toimintasuunnitelmissaan strategian mukaisia tavoitteita ja selvittäneet toimintakertomuksessaan niiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei tilinpäätösraportoinnissa ole esitetty selkeää ja yksityiskohtaista yhteenvedoa kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta. Vuoden 2017 taloussuunnitelmassa on yli 70 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta. Osa tavoitteista on selkeästi operatiivisen toiminnan mittareita. Tulevassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa tulee kiinnittää huomiota sitovien toiminnallisten tavoitteiden realistisuuteen ja luku- määrään. Toiminnalliset tavoitteet tulee perustua selkeästi kuntastrategian tahtotilan toteuttamiseen.

3.2. Kunnanvaltuusto ja –hallitus

Yleishallinto

Yleishallinnon tehtävänä on vastata kunnan hallinnosta, talouden suunnittelusta ja seurannasta sekä kunnanvaltuuston ja –hallituksen päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta. Kunnan kirjanpito, osto- ja myyntireskontran hoito, palkanlaskenta, henkilöstöpalvelut, ICT-palvelut, arkistonhoito ja asianhallinta sekä yhteispalvelu kuuluvat yleishallintoon.

Kunnansihteerin irtisanoutuminen ja uuden valintaprosessi osuivat kevät- ja kesäkaudelle. Tämä edellytti kunnanjohtajalta ja hallinnon henkilöstöltä vahvaa sitoutumista ja suurta työmäärää. Kunnan viestinnän onnistumisesta ei ole kerätty erillistä palautetta. Yleishallinto on hoitanut tehtävänsä erittäin onnistuneesti. Tulosalue on toiminut talousarvion puitteissa.

Työllistäminen

Työllistämisen tulosalue tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuksia työllistymiseen ja työelämään tai koulutukseen sijoittumiseen.

Työllisyystilanne on parantunut niin Sonkajärvellä kuin koko Pohjois-Savon alueella vuonna 2017. Työttömyysaste oli Sonkajärvellä 13,7 % kun se edellisenä vuotena oli 15,4 %. Myös pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on vähentynyt. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli 0,249 milj. euroa kun se edellisenä vuotena oli 0,282 milj. euroa. Työpajalle työllistettyjen 17 henkilön lisäksi oli työpajatoiminnassa erilaisissa toimenpiteissä 20 henkilöä. Kunta on ollut mukana kolmessa eri työllisyys Hankkeessa.

Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien toimenpiteissä on onnistuttu ja kehitystä on tapahtunut parempaan suuntaan. Tulosalueen tulot ylittivät ja menot alittivat talousarvion. Nuorten keskiasteen opintojen keskeyttämisiin tulee puuttua nopeammin ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Ruokapalvelut

Tulosalueen tavoitteena on varmistaa laadukkaan perus- ja lukio-opetuksen, varhaiskasvatuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttaminen tarjoamalla ravitsevaa, terveellistä ja taloudellista ruokaa.

Vaikka ateriasuoritteiden määrä on laskenut 3,5 %, ovat myös kustannukset alentuneet ja suoritteiden yksikköhinnat ovat pääosin alentuneet. Uudet hankintasopimukset ovat tulleet voimaan 1.5.2017 alkaen, joissa on huomioitu lähiruoan ja paikallisten sopimusten mahdollisuus. Tämä lisää jatkossa lähiruoan käyttöä.

Lähiruoan osuus elintarvikehankinnoista on 17,5 %. Tavoitteena ollut lähi- ja kotimaisen ruoan käytön lisäämistä 2-5 %, ei onnistuttu saavuttamaan. Ruokapalvelut-tulosalue on muutoin toiminut talousarvion puitteissa ja tuloksellisesti.

Tuleva Sote- ja maakuntauudistus tuo haasteita ruokahuolto- ja muiden tukipalveluiden järjestämiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Palvelut hankitaan Ylä-Savon Sote-kuntayhtymältä.

Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän 17,725 milj. euron maksuosuus alittui 0,494 milj. euroa ja olivat 0,668 milj. euroa edellistä vuotta pienemmät. Erikoissairaanhoidon menot olivat olennaisesti edellistä vuotta pienemmät. Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian käyntimäärät alittivat huomattavasti asetetut tavoitteet. Valinnanvapauskokeilu alkoi Sonkajärvellä ja Sukevalla elokuussa 2017. Sote-uudistus toteutunee vasta 1.1.2020 alkaen.

Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän toiminta on ollut taloudellista ja tuloksellista. Toimintakulut alittivat talousarvion. Tarkastuslautakunta on huolestunut lapsiperheiden hyvinvoinnista. Lastensuojelun kustannukset ovat huomattavat ja ennalta ehkäisevään toimintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraavassa kunnan ja kuntayhtymän palvelusopimuksessa.

Elinkeinojen kehittäminen

Tulosalueen tehtävänä on yritystoiminnan ja elinkeinoelämän edellytysten ja työpaikkojen turvaaminen.

Vuonna 2017 jatkettiin elinkeinotyöryhmän työskentelyä. Markkinointityöryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoitaa Iisalmen kaupungin alaisuudessa toimiva yhteinen maaseutulautakunta, johon jokainen kunta on nimennyt kaksi jäsentä. Sen tehtävänä on myös maaseudun ja sen elinkeinojen kehittäminen.

Kunta on tiiviisti mukana Ylä-Savon ja Pohjois-Savon yhteistyössä. Ylä-Savon seutukunnan ja Sonkajärven kunnan väestön määrät sekä yritysten ja työpaikkojen lukumäärät vähenivät. Kuntamarkkinointia on tehty mm. paluumuuttajakampanjoilla ja erilaisten tapahtumien yhteydessä.

Omatalon pääomittamista on käsitelty useassa kunnanhallituksen ja –valtuuston kokouksessa. Kunta on päättänyt luopua yhtiön omistajuudesta vuonna 2018, koska ko. toiminta ei varsinaisesti kuulu kunnan toimialaan.

Toimintakertomuksessa on raportoitu, että yritysten kanssa on järjestetty yksi tapaaminen. Yrittäjien kanssa tehtävää yhteistyötä ja yrityskäyntejä tulee lisätä. Tapaamiset tulee olla säännönmukaisia. Elinkeinotyöryhmän kokoonpanosta ja työskentelystä ei ole raportoitu tilinpäätöskertomuksessa. Hankinnoissa tulee erityisesti ottaa huomioon paikallisen ja alueen tarjoamat palvelumahdollisuudet. Aluekehityssäätöön hallinnoiman Sonkajärven tuote- ja yrityskehitysrahaston pääoman käyttöä kunnan yritystoiminnan kehittämiseen tulee aktiivisemmin hyödyntää pienyritysten aloitus- ja kehittämispääomana.

Matkailun ja vapaa-ajan kehittämiseen tulee panostaa yhdessä yrittäjien kanssa. Hyvänä esimerkkinä ovat Jyrkän ja Nurmijoen alueet.

Elinkeinotoimen määrärahat alittivat talousarvion.

Kunnanhallituksen ja –valtuuston määrärahat olivat 21,406 milj. euroa, jotka alittuivat lähes 1 milj. euroa. Alitus johtui lähinnä Sote-menoihin varattujen määrärahojen alittumisesta.

3.3. Sukevan aluelautakunta

Sukevan aluelautakunta turvaa yhteistyössä muiden lautakuntien kanssa kunnalliset lähipalvelut Sukevan alueen asukkaille sekä vahvistaa Sukevan alueen yhteisöllisyyttä.

Kävijämäärä yhteispalvelupisteessä työpäivisin oli 72 henkilöä. Kuntosalin käyttäjiä oli 130. Alueella järjestettyihin tapahtumiin osallistui 5.500 henkilöä.

Yhteispalvelupisteen toimitilat ovat ajanmukaiset ja toimivat. Palvelupisteeseen on keskitetty kaikki olennaiset kuntalaisten tarvitsemat palvelut yhteen paikkaan (kunnan asiakaspalvelu, kirjasto, asiamiesposti, Kela, Matkahuolto, VR:n lippupalvelu, kalastusluvut, kunto- ja liikuntasalin varaukset). Pienellä panostuksella on saatu paljon hyvää palvelua ja positiivista asennetta. Aluelautakunnan kautta ovat kuntalaiset päässeet myös vaikuttamaan yhteisiin asioihin.

Aluelautakunnan 0,141 milj. määrärahat alittuivat.

3.4. Sivistyslautakunta

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on järjestää ja kehittää lapsille turvallisia, monipuolisia ja yksilölliselle kehitykselle ja oppimiselle myönteisiä varhaiskasvatuspalveluja yhdessä vanhempien ja muiden lapsia ja lapsiperheitä tukevien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisten raamien mukaisesti ottaen huomioon paikallisuuden. Omassa kodissa työskenteleviä perhepäivähoitajia oli kymmenen ja syksyllä kotona työskenteleviä oli kahdeksan. Nallelan remontti valmistui kesän 2017 aikana ja päiväkotitoiminta alkoi 1.8.2017 alkaen. Päiväkotihoidon hoitopäivät lisääntyivät ja perhepäivähoidon vähenivät. Päiväkotipaikkoja oli 96 ja perhepäivähoitopaikkoja 37. Esiopetuksessa oli lapsia 28. Kotihoidon tuen piirissä oli 95 lasta.

Varhaiskasvatuksen fyysiset tilat ovat kunnossa. Henkilöresursseja lisäämällä on toimintaedellytyksiä parannettu ja sen ohella myös toteutettu muita kehittämistoimia, esimerkkinä Lape-hanke. Lasten hoitomuoto on toteutunut perheiden ensisijaisen tarpeen mukaan ja päivähoito on pystytty järjestämään nopeasti. Sukevan lasten vuorohoidon toteuttamista tulee selvittää. Varhaiskasvatuksen määrärahat 1,467 milj. euroa alittuivat 0,080 milj. eurolla.

Koulutoimi

Perusopetuksen tehtävänä on taata kaikille kunnassa asuville lapsille tasapuoliset ja suotuisat olosuhteet kasvuille, oppimiselle ja kehitykselle. Toisen asteen lukiokoulutuksen tarkoituksena on tarjota monipuoliset jatko-opintovalmiudet. Koulut toimivat kahdessa keskuksessa: Sonkajärven koulukeskuksessa ja Sukevan perhepalvelukeskuksessa. Tehtäviin kuuluvat myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta ja osa esiopetusta.

Perusopetusta järjestettiin kunnan kahdessa perusopetustoimipisteessä. Yleisopetuksen ryhmien lisäksi oli opetusta kahdessa pienryhmässä sekä yläkoulun puolella ns. klinikkaopetuksena, joissa toteutui erityinen tuki oppilaille. Uuden opetussuunnitelman mukainen opetus aloitettiin 7. luokkalaisille 1.8.2017 alkaen. Turvattiin erityisopetuksen kolmiportainen tuki tarjoamalla monipuolisia ja yksilöllisiä opetusratkaisuja yhdessä perheiden kanssa toimien. Oppilashuollon palveluina järjesti Ylä-Savon Sote-kuntayhtymä kuraattoritoimintaa sekä koulupsykologitoimintaa.

Aamu- ja iltapäivähoidon lisäksi järjestettiin oppilaille harrastustoimintaa koulun kerhohankkeen ja kolmannen sektorin kanssa.

Lukiossa tarjottiin kaikki valtakunnalliset pakolliset kurssit sekä suurin osa valtakunnallisista syventävistä kursseista lähiopetuksena. Lyyti-hankkeen puitteissa lukiolaiset osallistuivat erilaisiin tapahtumiin, mm. lukiolaiset ovat vierailleet Kuopion Yrityskylässä, osallistuneet Yrittäjyysleirille ja käyneet Ura-päivillä Savoniassa. Syyslukukauden 2017 alussa 1.-2.-vuosikurssin opiskelijat opiskelivat uusien opetussuunnitelmien mukaisesti. He saivat käyttöönsä opiskelijaetuutena kannettavat tietokoneet.

Oppilasmäärän pienentyessä nousi perusopetuksen kustannus oppilasta kohden 5,7 % ja lukion kustannus oppilasta kohden 26 %.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kunnassa annettava opetus on monipuolista ja laadukasta. Perusopetuksen oppilaiden saama opetustuntimäärä on kuntien keskitasoa.

Yläkoulun oppilaille, joilla on vaikeuksia olla koulussa kaikkina koulupäivinä, on järjestetty erityistä tukea ns. klinikkaopetuksena. Huolestuttavaa on lukio-opintojensa keskeyttäneiden määrä 4 % ikäluokasta sekä vähenevä oppilasmäärä Sukevalla ja lukiossa. Huolestuttavaa on myös se, etteivät kaikki peruskoulun päättäneet saaneet päästötodistusta; päästötodistusten saaneiden määrä oli 98 % ikäluokasta.

Opiskelijakustannusten nousu on ollut huomattava ja myös koulukuljetusten kustannus oppilasta kohden nousi 7 % tavoitteen ollessa alle 5 %.

Sitovana tavoitteena oli toimintasuunnitelmassa mainittu "Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy" ja mittarina oli mainittu "oppilashuollon palvelujen saatavuus". Tästä tärkeästä asiasta ei ole raportoitu toimintakertomuksessa.

Koulutoimi alitti 4,194 milj. euron määrärahan 0,140 milj. eurolla.

Joukkoliikenne

Tavoitteena on järjestää kunnan alueella kattava ja kustannustehokas kuljetusverkosto yhteistyössä koulutoimen kuljetusten kanssa.

Palveluiden järjestämisessä tehtiin yhteistyötä ELY-keskuksen ja muiden verkostokuntien kanssa. Waltti-lippu otettiin käyttöön seudullisesti yhtenä lippumuotona. Waltti-palvelupiste toteutettiin seudullisena toimintana. Seutulipun hinta on 65 euroa/asikas/kk ja Waltti-lipun hinta vaihtelee vyöhykkeittäin.

Waltti-lipun käyttöön otossa ja raportoinnissa on ollut hankaluuksia ja toiminta hakee vielä muotoaan. Pali-palveluliikenteen palvelutaso noudatti sama hyvää tasoa edellisvuosien tapaan.

Vapaa sivistystoimi

Tulosalueeseen kuuluvat kansalaisopisto, kirjasto ja kulttuuritoimi.

Tavoitteena on järjestää kuntalaisille kattavat kirjastopalvelut sekä mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun ja kulttuurielämyksiin.

Kansalaisopiston oppituntien määrä oli 3.400 ja opiskelijoiden määrä 810, jotka määrät olivat edellistä vuotta suuremmat. Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset olivat hyviä.

Kirjasto toimii omatoimikirjasto-periaatteella. Sukevalla omatoimikirjaston käyttöön otto on viivästynyt kirjastojärjestelmän toimittajasta johtuen. Lainausten ja kirjastokäyntien määrät vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna ja jäivät alle asetettujen tavoitteiden.

Kulttuuritapahtumia järjestettiin 13 kappaletta. Museokäyntejä oli 5.000 Jyrkkäkosken ruukilla, pullomuseolla ja kotiseututalolla.

Vapaan sivistystoimen toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin suunnitellulla tavalla. Palvelut ovat monipuolisia ja kuntalaiset ovat aktiivisia palveluiden käyttäjiä. Tulosalueen 0,676 milj. euron määrärahat hieman alittuivat.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Tavoitteena on järjestää nuorille mielekästä toimintaa ja tarjota mahdollisuus omaehtoiseen vapaa-ajan viettoon nuoriso- ja liikuntatiloissa. Toiminnan painopiste Sonkajärvellä on alle 20-vuotiaissa nuorissa ja etsivässä nuorisotyössä alle 29-vuotiaissa.

Nuorisotilojen aukioloaikoja on säädetty nuorten toiveiden mukaisesti. Liikuntahallin käytössä on ollut havaittavissa lievää vähenemistä. Ulkoliikuntapaikkojen käyttöaste on ollut hyvä. Uusi nuorisovaltuusto valittiin alkusyksystä 2017.

Yhteistyötä tehdään seurakunnan, paikallisten seurojen ja yhdistysten sekä naapurikuntien kanssa.

Etsivän nuorisotyön keskeisin tehtävä on löytää palveluiden ulkopuolelle jäämässä ja mahdollisesti jo jääneet nuoret sekä ohjata nuoria elämänhallinnan kaikilla osa-alueilla.

Nuoriso- ja liikuntatoimen toiminnalliset ja määrälliset tavoitteet on saavutettu hyvin. Nuorten ohjaukset etsivään nuorisotyöhön vähentyivät toimeentuloasioiden siirryttyä kunnalta Kelan hoidettavaksi. Etsivän nuorisotyön toiminta on monipuolista ja se tekee tiivistä yhteistyötä usean tahon kanssa, mm. oppilaitokset, sosiaalitoimi, terveydenhuolto, työpaja, Kela jne. Tässä tärkeässä tehtävässä on onnistuttu.

Tulosalueen määrärahat 0,383 milj. euroa olivat riittävät.

Sivistyslautakunnan 6,997 milj. euron määrärahat alittuivat 0,241 milj. euroa.

3.5. Tekninen lautakunta

Tekninen toimi

Tekninen toimi tuottaa kuntalaisille teknisen toimen, tilapalvelun, liikenneväylien, ympäristö- ja viheralueiden sekä liikuntapaikkojen hoitopalvelut.

Kunnalla on riittävästi asunto- ja yritystontteja. Asuntotontteja Sonkajärvellä 27 kpl ja Sukevalla 10 kpl. Yritystontteja Sonkajärvi 8 kpl ja Sukeva 4 kpl. Katuvalaistuksen uusiminen Led-valaisimilla on toteutunut vuoden 2017 osalta.

Investointeja on toteutettu investointisuunnitelman mukaisesti. Uusina kiireellisinä hankkeina tuli väistötilojen hankkiminen Tuulikanteleen 1. kerrokseen kunnanviraston henkilöstön siirtoa varten sekä yksityisen lääkäriaseman tilojen rakentaminen kunnanvirastolle. Kiinteistökohtaiset huoltokirjat on laadittu 75 %:lle kiinteistöistä.

Alkupalvi 2017 oli lumisateinen ja sääolosuhteet pysyivät talvisina aina huhtikuun loppuun saakka. Sääolosuhteet vaihtelivat helmi-huhtikuun aikana ja liukkauden torjuntaa jouduttiin tekemään tehostetusti, mikä näkyy kustannuksissa. Myös syksyllä 2017 olivat keliolosuhteet oikukkaat.

Kunta on tehnyt aloitteen Pikku-Siikalammen kosteikon suunnittelusta P-S ELY-keskukselle. Rutakonraitin viheralueiden hoitotyöt tehty yhteistyössä ELY-keskuksen ja kiinteistönomisajien kanssa. Ulkojäälakeen pohja perusparannettu. Urheilukentän saneerauksen alustavat hankesuunnitelmat valmistuivat.

Tekniset toiminnan toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsoin suunnitellulla tavalla. Tonttitarjonta on riittävää ja monipuolista. Katujen kunnossapitokustannukset toteutuivat tavoitetta alhaisemmalla tasolla. Ympäristö- ja viheralueita on kunnostettu ja näin parannettu asuinympäristön viihtyisyyttä. Tavoitteena ollut Sukevan osayleiskaavan päivistyö ei käynnistynyt.

Vesihuoltolaitos

Keskeisenä tavoitteena on laadukkaan talousveden toimittaminen ja jäteveden käsittelystä huolehtiminen laatuvaatimusten mukaisesti.

Vesihuoltolaitoksen suurimpia investointeja oli Sukevan puhdistamon muutokset prosessin automaatiassa ja ilmastuksessa. Investointeja tehtiin myös Sonkajärvilisalmi siirtoviemärin tasausaltaalla ja Jyrkän vedenottamalla. ELY-keskuksen 31.8.2017 suorittamassa puhdistamoiden määräaikaistarkastuksessa ei todettu huomautettavaa.

Vuotovesiselvityksiä täydennetään ja niiden perusteella tehdään investointiohjelma.

Puhtaan veden toimitus ja jäteveden käsittely on ollut moitteetonta vuonna 2017. Yhteistyötä naapurikuntien kanssa ja/tai Ylä-Savon Vesi Oy:n kanssa tulee harkita. Vesihuoltolaitos toimii kevyellä organisaatiolla ja on siten erittäin haavoittuvainen pienissäkin poikkeustilanteissa. Vesihuoltolaitoksen taloudellinen toiminta on ollut tappiollista useana vuotena. Taksoja korotettiin vuoden 2017 alusta alkaen 15 % ja tappio pieneni edellisiin vuosiin verrattuna, mutta oli noin 240.000 euroa. Tappioita on yhteensä vuoden 2017 tilinpäätöksessä 2,150 milj. euroa. Taksoja korotetaan edelleen myös tulevina vuosina ja näin pyritään suunnitelmallisesti pääsemään kustannusvastaavaan toimintaan.

Rakennusvalvonta

Tehtävänä on huolehtia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista rakennusvalvontatoimen viranomaistehtävistä. Korjausavustusten käsittely siirtyi Aralle 1.1.2017 alkaen.

Lupien käsittely on tapahtunut tavoitellussa määräajassa. Lupahakemusten ja katselmusten määrät ovat vähentyneet edellisestä vuodesta.

Rakennusvalvonnan tehtävien hoitoa yhdessä naapurikuntien kanssa tulee harkita. Rakennusvalvonnan tulee valvoa tonttikauppoihin liittyvien rakentamis- ja muiden velvoitteiden toteutumista. Määrärahat 0,135 milj. euroa alittuivat.

Palo-, pelastus- ja suojelutyö

Tehtävästä huolehtii Kuopion kaupungin hallinnoima Pohjois-Savon Pelastuslaitos.

Tulosalue ei ole esittänyt toiminnallisia tai määrällisiä tavoitteita. Tulosalueen määrärahat 0,387 milj. euroa olivat riittävät.

Teknisen lautakunnan 3,913 milj. euron määrärahat ylittyivät 0,090 milj. euroa.

3.6. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Käyttötalous

Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitiin tilikauden tulokseksi 0,106 milj. euroa ja tilinpäätöksen mukaan tulos oli 1,815 milj. euroa. Olennaisimmat erot talousarvioon nähden olivat seuraavat: Henkilöstömenot alittivat talousarvion 0,340 milj. euroa, palvelujen ostot (Ylä-Savon Sote) alittivat talousarvion 0,494 milj. euroa, verotulot ylittivät tuloarvion 0,390 milj. euroa ja muut rahoitustulot (Savon Voima/Holding Oy) ylittivät tuloarvion 0,372 milj. euroa.

Toimintakulut 29,379 milj. euroa olivat 1 milj. euroa edellistä vuotta alhaisemmat. Toimintatuotot 3,418 milj. euroa ja valtionosuudet 15,586 milj. euroa olivat lähes samat kuin edellisenä vuotena. Verotulot olivat 0,743 milj. euroa edellistä vuotta suuremmat.

Kunnanvaltuustoon nähden sitovien määrärahojen ylityksiä oli vain teknisellä lautakunnalla 0,090 milj. euroa. Muilla toimielimillä toimintakulut alittivat määrärahat 1,184 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikauden taloudellinen tulos oli ennakoitua parempi ja tilikauden tulokseksi muodostui 1,815 milj. euroa ylijäämää. Toimielimet eivät ylittäneet olennaisesti myönnettyjä määrärahoja.

Taseessa on kertynyttä ylijäämää 2,815 milj. euroa. Velkamäärä asukasta kohden on maan keskiarvon suuruinen eli 2.909 euroa ja konsernin velkamäärä 5.231 euroa on hieman alle keskiarvon. Omavaraisuusaste on 49,4 %, joka on lähes kuntien keskiarvon mukainen. Maksuvalmius on heikko, kassan riittävyys 10 päivää.

Investoinnit

Investointeihin oli varattu 2,865 milj. euroa ja toteutuneet investointimenot olivat 2,219 milj. euroa. Suurimpia yksittäisiä investointihankkeita olivat Tuulikanteleen saneeraus 0,947 milj. euroa, paloaseman katon uusiminen 0,293 milj. euroa, Jyrkän WC- ja tekninen tila 0,138 milj. euroa ja vesilaitoksen rakennushankkeet 0,113 milj. euroa.

Investointihankkeet on toteutettu investointisuunnitelman mukaisina eikä olennaisia määrärahojen ylityksiä yksittäisten hankkeiden osalta tapahtunut. Investointihankkeiden määrärahojen sitovuustasoa tulee harkita esimerkiksi määrittelemällä yksittäisen hankkeen sitovuustaso kunnanvaltuustoon ja teknillisen lautakuntaan nähden euromääräiseksi. Hankkeita tulee käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Myös hallintosäännön säännöksiä tulee harkita muutettavaksi tältä osin. Hankintaohjeet tulee päivittää.

4. Tytäryhtiöt

Sonkakoti Oy

Yhtiöllä on hallinnassaan 295 vuokra-asuntoa, joista 80 % sijaitsee Sonkajärven taajamassa ja loput Sukevan taajamassa. Asuinrakennuksia on 52 kpl. Kunta omistaa yhtiön 100 %:sti.

Yhtiön toimintaa on ohjattu ja johdettu tuloksellisesti. Keskivuokra 8,16 euroa/m²/kk on kilpailukykyinen. Käyttöaste on hyvä 97 %. Saatavien perintä on hallinnassa, saatavat ovat vain 1 % liikevaihdosta. Yhtiön poistosuunnitelma tulee saattaa kunnan poistosuunnitelman kanssa samantasoiseksi.

Sonkajärven Virastokeskus Oy

Yhtiö omistaa ja hallitsee virastotalorakennusta. Kunnan omistusosuus on 73,24 %.

Sonkajärven kunnanvaltuusto on esittänyt, että Sonkajärven Virastokeskus Oy alkaisi valmistella virastotalon ja kiinteistöyhtiön purkamista. Ennen purkamispäätösten tekemistä yhtiön hallitus selvittää purkamisesta aiheutuvat osakkeenomistajien taloudelliset ja oikeudelliset vastuut ja yhtiön vastuut osakkeenomistajia kohtaan.

Aluekehityssäätiö ja Aluepro Oy

Kunnan toimintasuunnitelmassa tulee esittää säätiön ja yhtiön toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä raportoida tilinpäätöksessä niiden toteutumisesta.

5.Henkilöstö

Valtuusto on hyväksynyt 10.11.2014 päivitetyn henkilöstöohjelman. Sen avulla pyritään kuntaan luomaan perusta yhteisiä suuntaviivoja noudattavalle henkilöstöpolitiikalle. Henkilöstön määrä on 159, joista vakinaisia on 132 henkilöä. Eniten henkilöstöä on sivistyslautakunnan alaisuudessa 92 henkilöä.

Henkilöstön keski-ikä on 49 vuotta. Vuonna 2017 jäi eläkkeelle 9 henkilöä. Eläkepoistuma vuosina 2018-2023 on 33 % henkilöstöstä. Sairauspoissaolo-% on 5,1 %. Vuonna 2017 oli sairauspoissaolojen määrä lähes sama kuin edellisenä vuotena eli noin 2.200 päivää. Sairauspoissaolopäiviä henkilöä kohden oli 14 päivää.

Työterveyspalvelut on ostettu 1.7.2017 alkaen Suomen Terveystalot Oy:ltä. Työtyytyväisyyskysely tehdään joka toinen vuosi. Vuoden 2016 kyselyn mukaan työtyytyväisyys oli 8.4 % (asteikko 1-10). Palkkaus arvioitiin heikommaksi, keskiarvo 6,3.

Sairauspoissaolojen määrä ei vähentynyt vuonna 2017. Varhe-maksut nousivat 3 %, vaikka tavoitteena oli, etteivät maksut nousisi.

Kuntastrategia sekä henkilöstöstrategia- ja politiikka tulee "jalkauttaa" palveluyksiköihin niin, että kaikki tiedostavat, mihin kunnassa pyritään. Kehityskeskustelut ja työpaikkakokousten pitämiset tulee olla säännönmukaisia. Henkilökunnan edustusta kunnan johtoryhmässä tulee harkita.

Henkilöstöä koskevissa ongelmatilanteissa tulee rohkeasti käyttää työnohjausta ja työterveyshuollon palveluita. Tällä hetkellä on henkilökunnan työterveyshuollon käytännön toteutuksessa ollut kuitenkin suuria ongelmia esimerkiksi määräaikaiset terveystarkastukset.

6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Toimintakertomuksessa on kerrottu, miten riskien hallinta ja siihen liittyvä sisäinen valvonta on kunnassa järjestetty. merkittävimpinä riskeinä on todettu sote- ja maakuntauudistuksen mukanaan tuomat epävarmuudet tulevina vuosina kunnan toiminnoissa ja taloudessa.

Toimintakertomuksessa ei ole raportoitu sisäisen valvonnan suunnitelmista, niiden toteutumisesta ja mahdollisista toimenpiteistä valvonnassa havaittujen seikkojen osalta. Toimintakertomuksessa ei ole myöskään tuotu esille sitä, mitä puutteita tilikauden aikana on havaittu sisäisessä valvonnassa sekä miten sisäistä valvontaa aiotaan kehittää.

Sivistyslautakunta on kuitenkin esimerkillisesti tehnyt vuosittain riskianalyysin ja sisäisen valvonnan suunnitelman tulosalueittain sekä käsitellyt selvityksen sisäisen valvonnan toteuttamisesta tulosalueilla.

7. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on saanut luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta sidonnaisuusilmoitukset ja antanut ne tiedoksi kunnanvaltuustolle. Kunnanvaltuusto on merkinnyt sidonnaisuusilmoitukset tiedoksi kokouksessaan 13.11.2017/63 §.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan hallintoa ja taloutta on ohjattu ja johdettu kunnanvaltuuston hyväksymien strategialinjausten sekä vuoden 2017 toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Talouden vakaana pitämisessä on onnistuttu ja tilikauden taloudellinen tulos oli hyvä. Taseessa on ylijäämiä yhteensä 2,815 milj. euroa.

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osiltaan. Taloudenhoidossa on noudatettu kunnanvaltuuston vahvistamaa talousarviota. Sitovien toimintamenojen ylityksiä oli vain teknisellä lautakunnalla 0,090 milj. euroa. Ulkoiset toimintakulut alenivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,5 %.

Taloussuunnitelman 2018-2020 mukaiset nettoinvestoinnit ovat 5,2 milj. euroa, jotka joudutaan rahoittamaan velkarahalla. Tarkastuslautakunta on huolestunut velkamäärän kasvusta. Velkamäärä asukasta kohden nousee 2.900 eurosta 4.200 euroon. Mikäli korkotaso nousee olennaisesti, aiheuttaa se vaikeuksia talouden pitämisessä tasapainossa. Lisäksi riskinä on kiinteistöjen ja infran korjausvelka ja sen hoitaminen. Ottaen huomioon kunnan merkittävän korjausvelan ja tulevat suuret investoinnit, tulee tilaselvitys saattaa loppuun ja hyödyntää sitä investoinneista päätettäessä. Jatkossa oikein käytettynä, tilaselvitys helpottaa investointien suunnittelua ja kiinteistöjen käyttötarpeen määrittelyä. Koko konsernin velkamäärä nousee lisäksi Sonkakoti Oy:n rakennuttaman kunnantalon lainoituksen ja virastotalon purun sekä siihen liittyvien muiden kulujen osalta.

Sisäisessä valvonnassa tulee kiinnittää huomiota kiinteistö- ja maakauppojen kauppaehtojen toteutumiseen.

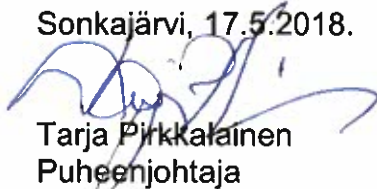
Tuleva maakunta- ja sote-uudistus tuo myös uusia haasteita kunnan toimintoihin ja talouteen. Verotulot puolittuvat ja sote-menot siirtyvät maakunnan vastuulle. Tulevissa toiminta- ja taloussuunnitelmissa tulee tarkoin pohdittavaksi, minkälaisella henkilöstörakenteella kuntaan jääviä tehtäviä hoidetaan.

Yksi kunnan tärkeimmistä tehtävistä tulevina vuosina on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tämä tulisi huomioida jo koulujen liikunnan järjestämisessä sekä ylläpitämällä hyviä sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja kaikenikäisille kuntalaisille.

Kunnan edellytykset selviytyä tulevien vuosien haasteista vaatii erityisesti panostusta markkinointiin kunnan imagon nostamiseksi yritysystävällisenä kuntana sekä viihtyisenä ja turvallisena asuinkuntana. Resurssien vähentyessä tulee kunnan tiivistää entisestään yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä erittäin hyvin suoritetusta ja ansiokkaasta työstä kuntalaisten hyväksi.

Sonkajärvi, 17.5.2018.

Tarja Pirkkalainen
Puheenjohtaja

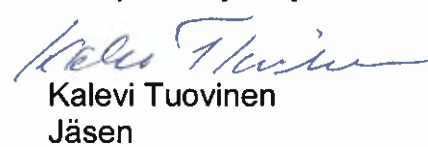
Eila Leskinen
Jäsen

Kari Vornanen
Jäsen

Ester Halonen
Varapuheenjohtaja

Kalevi Tuovinen
Jäsen